

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETRTI ODDELEK

ZADEVA CEROVŠEK IN BOŽIČNIK proti SLOVENIJI

(Pritožbi št. 68939/12 in 68949/12)

SODBA

STRASBOURG

7. marec 2017

Ta sodba bo postala dokončna v okoliščinah, navedenih v drugem odstavku 44. člena konvencije. Mogoči so uredniški popravki.

V zadevi Cerovšek in Božičnik proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (četrti oddelek) kot senat v sestavi:

András Sajó, *predsednik*,

Vincent A. De Gaetano,

Nona Tsotsoria,

Krzysztof Wojtyczek,

Iulia Motoc,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Marko Bošnjak, *sodniki*,

in Marialena Tsirli, *sodna tajnica oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 31. januarja 2017,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela z dvema pritožbama (št. 68939/12 in 68949/12) proti Republiki Sloveniji, ki sta ju po 34. členu Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Sodišču 8. decembra 2012 vložila slovenska državljana, Silvo Cerovšek (v nadaljnjem besedilu: prvi pritožnik) in Štefan Božičnik (v nadaljnjem besedilu: drugi pritožnik).

2. Oba pritožnika je zastopal D. Medved, odvetnik iz Krškega. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala T. Mihelič Žitko, državna pravobranilka.

3. Pritožnika sta zlasti navajala, da je prišlo do kršitve 6. člena konvencije, ker sodnik, ki je izrekel sodbi proti njima, ni podal razlogov zanju.

4. Vlada je bila o zgoraj navedeni pritožbi obveščena 8. aprila 2015, preostanek pritožbe pa je bil v skladu s tretjim odstavkom 54. člena Poslovnika Sodišča razglašen za nesprejemljiv.

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Prvi pritožnik je bil rojen leta 1962 in živi na Bizeljskem. Drugi pritožnik je bil rojen leta 1946 in živi v Artičah.

6. Pritožnika sta bila obtožena, da sta v letih 2005 in 2006 zagrešila krajo, namreč da sta posekala in iz gozda odpeljala drevesa, ki so pripadala nekemu drugemu, ter si prisvojila les. Sodila jima je poklicna sodnica A. K., ki je odločala kot sodnik posameznik.

7. Prvi pritožnik je med postopkom v svojo obrambo navedel, da je posekal drevesa, ki so bila označena za posek ali jih je v njegovem gozdu napadel lubadar. Med postopkom proti prvemu pritožniku je sodnica A. K. med glavno obravnavo zaslišala več prič, opravila nadzor kraja domnevnega kaznivega dejanja in preučila številne druge dokumente, vključno s skico in kopijo zemljiške karte iz zemljiške knjige. Nobena od prič ni izpovedala, da je videla prvega pritožnika pri sekanju dreves na zemljiški parceli oškodovane stranke. Vendar pa so pričale o številnih drugih okoliščinah v zvezi z obtožbami, na primer podobnostih glede načina poseka dreves na zemljišču prvega pritožnika in na zemljišču oškodovane stranke, sledovih prevoza dreves, dejstvu da je prvi pritožnik redno prodajal les in da je na svojem zemljišču posekal tudi neoznačena drevesa. Ena od prič je tudi navedla, da je videla prvega pritožnika in drugo osebo, B. K., ko sta drevesa prevažala preko zemljišča oškodovane stranke. Druga priča, mož oškodovane stranke, je pričala, da je B. K. posredno potrdil svojo vpletenost v sekanje zadevnih dreves. Vendar je B. K. izjavil, da je bil prepričan, da je sekal le označena drevesa na zemljišču prvega pritožnika. Sodišče je imenovalo tudi izvedenca, ki je ocenil, da je vrednost domnevno ukradenega lesa znašala 2.028 evrov (EUR).

8. Drugi pritožnik je bil glede kraje obtožen po dveh točkah. Med postopkom proti njemu je sodnica A. K. na glavni obravnavi zaslišala več prič in preučila več dokumentov, vključno s kopijami zadevnih kart iz zemljiške knjige. V zvezi s prvo točko obtožbe je drugi pritožnik trdil, da je zmotno mislil, da je drevesa sekal na svojem zemljišču, čigar meje sta mu pokazala prejšnja lastnika, F. H. in J. H., ki sta v postopku tudi sodelovala kot prič. Mož oškodovane stranke, M. P., je navedel, da so šest mesecev po dogodku ugotovili, da je bil les ukraden, in da so jim sosedge povedali, da so drugega pritožnika v tistem času videli v gozdu, medtem ko so še eno osebo, I. T., videli prevažati les. Pričal je tudi, da mu je drugi pritožnik priznal, da je posekal drevesa misleč, da so bila na njegovem zemljišču, vendar da se jima ni uspelo sporazumeti o tem, koliko naj bi drugi pritožnik moral plačati M. P. zaradi odškodnine. I. T. je povedal, da je drugemu pritožniku pomagal pri prevozu lesa in da mu je ta dejal, da je zemljišče bilo njegovo, kar se je I. T. zdelo sumljivo. Druga priča, V. P., je izjavila, da je osebi I. T. pomagala naložiti tovornjak z lesom. V zvezi z drugo točko je drugi pritožnik trdil, da se je dogovoril z oškodovano stranko, v tem primeru, F. B., da lahko poseka drevesa v zameno za vino. Sodnik je izprašal oškodovano stranko, ki pa je zanikala obstoj takega dogovora. Sodišče je imenovalo tudi izvedenca, ki je ocenil, da je vrednost posekanih bukovih in gabrovih dreves znašala 457 evrov (EUR) ter akacijevih dreves 440 evrov (EUR).

9. Sodnica A. K. je 21. junija 2007 prvega pritožnika spoznala za krivega odvzema premičnega premoženja drugi osebi z namenom nezakonite prisvojitve in mu izrekla pogojno kazen zapora šestih mesecev v obdobju treh let. Sodnica je ugotovila, da je pritožnik posekal in iz gozda odpeljal osem

hrastovih dreves brez vednosti lastnika ter si prisvojil les v vrednosti 2.028 EUR. Odredila je, da naj oškodovani stranki bodisi izroči enako količino hrastovega lesa, kot je bila vzeta iz gozda, ali ji plača odškodnino v višini 2.028 EUR. Izrekla je obsodilno sodbo in ga ustno obsodila (*izrek*, v nadaljnjem besedilu "izrek sodbe").

10. Sodnica A. K. je 2. junija 2007, ponovno z ustnim izrekom sodbe, drugega pritožnika spoznala za krivega zaradi odvzema premičnega premoženja drugi osebi z namenom nezakonite prisvojitve in ga obsodila na pogojno kazen zapora sedmih mesecev v obdobju treh let. Ugotovila je, da je drugi pritožnik posekal in odpeljal tri bukova drevesa in devet belih gabrov v vrednosti najmanj 457 EUR in dvesto akacijevih dreves v vrednosti najmanj 440 EUR z zemljišča v lasti druge osebe. Poleg tega je bilo drugemu pritožniku odrejeno plačilo odškodnine v zneskih po 457 EUR in 440 EUR za dve oškodovani stranki.

11. Vlada je navedla, da je sodnica A. K. ob izreku sodbe podala tudi ustni povzetek glavnih razlogov (glej 34. odstavek spodaj), vendar to ni bilo navedeno v zapisniku obravnave.

12. Po izreku sodbe sta pritožnika najavila svojo namero o vložitvi pritožbe, kar je sprožilo obveznost za sodnico A. K., da pripravi pisno obrazložitev izrečenih sodb (glej 23. odstavek spodaj).

13. A. K. se je pozneje upokojila na nedoločen datum, spisa v obeh zadevah pritožnikov pa sta se izgubila. V letu 2010 je okrajno sodišče spisa obnovilo.

14. Na podlagi dokumentov, ki jih vsebuje obnovljeni sodni spis, je sodnica D. K. M. izdala pisno obrazložitev sodbe, ki jo je izrekla sodnica A. K. (glej 9. odstavek) in ki je bila 17. avgusta vročena zagovorniku prvega pritožnika. V svoji obrazložitvi se je sodnica sklicevala na zapisnike obravnav, zapis o inšpekcijskem ogledu lokacije in druge dokumente iz spisa. Sodnica ni verjela pritožnikovi različici o poteku dogodkov in je zavrnila izjave B. K. kot pristranske, ker je ta delal za prvega pritožnika. Prav tako je ugotovila, da je bilo njegovo pričanje v nasprotju z nekaterimi drugimi izjavami prič. Sodišče se je v veliki meri sklicevalo na ugotovitev, da medtem ko je B. K. drevesa na pritožnikovem zemljišču posekal na pravilen način, je iz izpovedi prič izhajalo, da so bila nekatera drevesa posekana nestrokovno tako na pritožnikovem zemljišču kot na zemljišču oškodovane stranke, in da je bil prvi pritožnik, B. K., opažen pri prevozu dreves preko zemljišča oškodovane stranke.

15. Pisno obrazložitev v zadevi drugega pritožnika (glej 10. odstavek) je izdala sodnica M. B., ki jo je pripravila na podlagi dokumentov iz obnovljenega sodnega spisa. Njegovemu zagovorniku je bila vročena 17. junija 2010. V zvezi s prvo obtožbo je sodnica ugotovila, da obramba drugega pritožnika ni bila prepričljiva. Sodnica je zlasti menila, da so bile izjave dveh prič, F. H. in J. H., neprepričljive. Na drugi strani se je sodnica sklicevala na izjave oškodovane stranke in njenega moža, ki so bile podprte z drugimi

dokazi, na primer mnenjem strokovnega izvedenca, izjavami prič S. P. in I. T. ter kopijo zemljiške karte iz zemljiške knjige, ki je pokazala, da zemljišče M. P. ni mejilo na zemljišče drugega pritožnika. V zvezi z drugo točko obtožbe se je sodišče sklicevalo predvsem na izjavo oškodovane stranke, v tem primeru F. B., ki je zanikala dogovor z drugim pritožnikom. Drugi dokazi kot mnenje strokovnega izvedenca in fotografije so potrjevali, da je bil F. B. dejanski lastnik zemljišča, in navajali število posekanih dreves.

16. Oba pritožnika sta se pritožila proti sodbam in navajala podobne argumente, kot sta jih predložila Sodišču (glej 32. odstavek spodaj). Trdila sta še, da bi bilo treba sodbi razveljaviti in zadevo vrniti prvostopenjskemu sodišču v novo obravnavo. Poleg tega sta se oba pritožnika pritožila proti dejanskim ugotovitvam, na katerih so temeljila njuna prepričanja, vključno z oceno verodostojnosti več prič. Drugi pritožnik se je pritožil tudi glede ocene obstoja njegove namere, da izpelje drugo točko obtožbe glede kraje.

17. Višje sodišče v Ljubljani je 26. avgusta in 25. novembra 2010 zavrnilo pritožbi pritožnikov in razsodilo, da zaradi dejstva, ker je bila pisna obrazložitev izpodbijanih sodb izdana nekaj let po njihovi ustni razglasitvi, sodbe niso postale nezakonite. Višje sodišče je poudarilo, da so imele izpodbijane sodbe podlago na ugotovljenih dejstvih v kontradiktornem postopku in na dokazih, predstavljenih na obravnavah, ki sta jih pritožnika lahko izpodbijala s predstavitvijo njunih različic zadevnih dogodkov. Sodbe na prvi stopnji je sodnica A. K., ki je vodila obravnave v zvezi z obema pritožnikoma ter opravila njuno zaslišanje in zaslišanje prič, izrekla ustno. Poleg tega je pisna obrazložitev razkrila dokaze, na katere so se sklicevali sodniki, ki so jo pripravili, in način presoje zanesljivosti izjav pritožnikov. Po mnenju Višjega sodišča je bila pisna obrazložitev jasna in razumna. V zvezi s prvim pritožnikom je višje sodišče znova presodilo dokaze, vključno z izjavami prič, in prišlo do enakega zaključka kot prvostopenjsko sodišče. V zvezi z drugim pritožnikom je višje sodišče pripomnilo, da je prvostopenjsko sodišče verodostojno in natančno ugotovilo vsa pomembna dejstva zadeve in da je bilo dokazano, da je drugi pritožnik nameraval izpeljati drugo kaznivo dejanje.

18. Pritožnika sta 13. oktobra 2010 in 20. januarja 2011 vložila zahtevi za varstvo zakonitosti (*zahteva za varstvo zakonitosti*) pri Vrhovnem sodišču, pri čemer sta navedla podobne argumente, kot sta jih predložila Sodišču (glej 32. odstavek) in se nanašajo na sklep Ustavnega sodišča z dne 11. oktobra 2006 (glej 28. odstavek).

19. Vrhovno sodišče je 6. januarja in 1. septembra 2011 zavrnilo zahtevi pritožnikov za varstvo zakonitosti in razsodilo, da bi samo operativni del sodbe, namreč izrek, lahko posegel v pravice strank, medtem ko je namen pisne obrazložitve sodbe ta, da omogoči sprejetje odločitve, ki se preizkusi na višjih stopnjah. Praviloma je pisno obrazložitev sodbe podal sodnik, ki je vodil sojenje in izrekel sodbo. Vendar pa je v bilo treba nekaterih situacijah, kot na primer, ko je bil sodnik dalj časa odsoten ali je umrl, zakon razlagati

tako, da drugemu sodniku dovoli podati pisno obrazložitev. Pri tem je sodnik, ki je napisal sodbo, to utemeljil na podlagi logičnega razmišljanja in dokazov iz spisa. Vrhovno sodišče je ugotovilo, da medtem ko je načelo neposrednosti zahtevalo, da mora sodbo izreči sodnik, ki je sodeloval na sojenju, pisanje obrazložitve, strogo gledano, ni bilo del sojenja. Poleg tega, če pisna obrazložitev sodbe ni bila prepričljiva, je imela tožena stranka boljše možnosti za uspeh svoje pritožbe. Ob upoštevanju teh ugotovitev je Vrhovno sodišče menilo, da pravice do obrambe obeh pritožnikov niso bile kršene.

20. Pritožnika sta 1. aprila in 2. decembra 2011 vložila ustavni pritožbi in v njih ponovila argumente, ki sta jih predstavila pred nižjimi sodišči.

21. Ustavno sodišče je 3. aprila 2012 zavrnilo sprejem ustavnih pritožb pritožnikov in razsodilo, da v njihovih zadevah ni šlo ne za kršitev človekovih pravic, ki bi imela hujše posledice za pritožnika, ne za pomembno ustavnopravno vprašanje.

II. UPOŠTEVANI DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

A. Zakon o kazenskem postopku

22. V skladu s 360. členom Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94 z ustreznimi spremembami) predsedujoči sodnik razglasi sodbo takoj po tem, ko jo izreče sodišče. Če sodišče ne more izreči sodbe na dan sojenja, lahko njeno razglasitev odloži za največ tri dni. Sodba se razglasi z branjem izreka sodbe v javni obravnavi in v navzočnosti strank in zagovornika, nato predsedujoči sodnik poda kratko izjavo o razlogih za sodbo.

23. V skladu s 368. členom Zakona o kazenskem postopku je treba podati pisno obrazložitev sodbe, ko je izrečena zaporna kazen ali ko upravičenci do pritožbe napovedo vložitev pritožbe v za to določenem roku. Zakon v 363. členu določa, da mora biti sodba pisno izdelana v petnajstih dneh po razglasitvi, če je obtoženec v priporu. Če sodba ni izdelana v tem roku, mora predsedujoči sodnik obvestiti predsednika sodišča o razlogih, zakaj to ni bilo storjeno. Predsednik sodišča zatem ukrene, kar je potrebno, da se sodba čimprej izdela.

24. Ustrezna določba v zvezi z vsebino pisno izdelane sodbe se glasi:

364. člen

" (1) Pisno izdelana sodba se mora popolnoma ujemati s sodbo, ki je bila ustno razglašena. Sodba mora imeti uvod, izrek in obrazložitev.

/.../

(6) V obrazložitvi sodbe navede sodišče razloge za vsako posamezno točko sodbe.

(7) Sodišče navede določno in popolnoma, katera dejstva šteje za dokazana ali nedokazana in iz katerih razlogov. Pri tem navede zlasti, kako presoja verodostojnost protislovnih dokazov, razloge, zaradi katerih ni ugodilo posameznim predlogom strank,

in kateri razlogi so bili za sodišče ključni pri reševanju pravnih vprašanj, zlasti pri ugotavljanju, ali sta podana kaznivo dejanje in kazenska odgovornost obtoženca, in pri uporabi posameznih določb kazenskega zakona glede obtoženca in njegovega dejanja.

(8) Če je obtoženec obsojen na kazen, je treba v obrazložitvi povedati, katere okoliščine je sodišče upoštevalo pri odmeri kazni. Sodišče mora posebej obrazložiti, kateri razlogi so bili zanj odločilni, ko je spoznalo, da je treba izreči strožjo kazen od predpisane (46. člen kazenskega zakonika), ali da je treba kazen omiliti, obtožencu kazen odpustiti ali izreči pogojno obsodbo ali da je treba izreči varnostni ukrep ali odvzem premoženjske koristi.

/.../

25. Ustrezne določbe, ki določajo razloge, zaradi katerih se sodba lahko izpodbija v pritožbenem postopku, se glasijo:

370. člen

"Sodba se sme izpodbijati:

- 1) zaradi bistvene kršitve določb kazenskega postopka;
- 2) zaradi bistvene kršitve določb kazenskega prava;
- 3) zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja;

...."

371. člen

"(1) Bistvena kršitev določb kazenskega postopka je podana:

1) če je bilo sodišče nepravilno sestavljeno ali če je pri izrekanju sodbe sodeloval sodnik ali sodnik porotnik, ki ni sodeloval na glavni obravnavi ali je bil s pravnomočno odločbo izločen iz sojenja;

/.../

1) če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje sam sebi ali razlogom sodbe; ali če sodba sploh nima razlogov ali če v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih ali so ti razlogi popolnoma nejasni ali v precejšnji meri s seboj v nasprotju; ali če je o odločilnih dejstvih precejšnje nasprotje med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini listin ali zapisnikov o izpovedbah v postopku, in med samimi temi listinami oziroma zapisniki.

/.../

373. člen

"(1) Sodba se sme izpodbijati zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja, če je sodišče kakšno odločilno dejstvo ugotovilo zmotno ali ga sploh ni ugotovilo.

/.../

383. člen

"(1) Sodišče druge stopnje preizkusi sodbo v tistem delu, v katerem se izpodbija s pritožbo, vendar pa mora vselej po uradni dolžnosti preizkusiti:

1) ali je podana kršitev določb kazenskega postopka iz 1., 5., 6. ter 8. do 11. točke prvega odstavka 371. člena tega zakona in ali je bila glavna obravnava v nasprotju z določbami tega zakona opravljena v nenavzočnosti obtoženca /.../;

2) ali je bil v škodo obtoženca prekršen kazenski zakon (372. člen).

/.../"

26. Po 392. členu Zakona o kazenskem postopku v zadevah, v katerih je bila ugotovljena bistvena kršitev določb kazenskega postopka, ali če je treba dejstva v zadevi pravilno določiti na novi obravnavi pred sodiščem prve stopnje, lahko sodišče druge stopnje razveljavi sodbo sodišča prve stopnje in zadevo vrne v ponovno obravnavo istemu ali drugemu prvostopenjskemu senatu. Če med pritožbo nastanejo znatni dvomi glede resničnosti odločilnega dejstva in zaradi tega sodišče druge stopnje meni, da so bile okoliščine zadeve zmotno ali nezadostno ugotovljene v škodo obtoženca, sodišče na drugi stopnji lahko razveljavi sodbo prvostopenjskega sodišča, tudi če pritožnik ni izpodbijal ugotavljanja dejanskega stanja.

27. Po 379. členu Zakona o kazenskem postopku sodišče druge stopnje o pritožbi lahko odloči na seji senata ali na podlagi opravljene obravnave. Obravnavo opravi, če je treba znova ugotoviti dejstva v zadevi in če so podani upravičeni razlogi za to, da se zadeva ne vrne sodišču prve stopnje v ponovno obravnavo (380. člen Zakona o kazenskem postopku).

B. Odločba št. Up-309/04 Ustavnega sodišča

28. V odločbi št. Up-309/04 z dne 11. oktobra 2006 je Ustavno sodišče razsodilo, da je bistvo načela neposrednosti v tem, da bi sodno odločbo morali izdati sodniki, ki sodelujejo v obravnavi, na kateri stranke podajo svoje izjave in na kateri sodišče preuči vse razpoložljive dokaze. Po mnenju sodišča sodniki lahko dobijo vpogled v značilnosti in posebnosti posameznega dokaza in oblikujejo subjektivno mnenje o verodostojnosti prič samo, če neposredno sodelujejo pri preučitvi dokazov, tako da s svojimi lastnimi čuti (in ne prek posrednika) zaznajo naravo in vsebino posameznih dokazov.

PRAVO

I. ZDRUŽITEV PRITOŽB

29. Sodišče meni, da je v skladu s prvim odstavkom 42. člena svojega poslovnika glede na skupno dejansko in pravno ozadje pritožbeni zadevi treba združiti.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

30. Pritožnika sta se pritožila, da je bila kršena njuna pravica do poštenega sojenja, ker so razloge za njuno obsodbo podali sodniki, ki niso izrekli sodbe in niso sodelovali pri sojenju. Sklicevala sta se na prvi odstavek 6. člena konvencije, ki se glede tega glasi:

"Vsakdo ima pravico, da /.../ o kakršnih koli kazenskih obtožbah zoper njega pravično /.../ odloča /.../ sodišče."

A. Sprejemljivost

31. Sodišče ugotavlja, da ta pritožba ni očitno neutemeljena po točki a tretjega odstavka 35. člena konvencije. Prav tako ugotavlja, da ni nesprejemljiva niti iz katerih koli drugih razlogov. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

1. Trditve strank

32. Pritožnika sta trdila, da je bil kazenski postopek proti njima nepravičen zaradi dejstva, ker sodnica, ki je vodila sojenje in ju obsodila, ni podala obrazložitve svoje odločitve. Namesto tega so sodbe pozneje izdali sodniki, ki na sojenjih v zvezi s pritožnikoma niso bili navzoči. Ti sodniki so morali utemeljiti odločitev, ki ni bila njihova, in zato niso imeli možnosti svobodnega ravnanja. Pritožnika sta trdila, da ločitev vlog sodnika, ki je vodil sojenje in (ustno) izrekel sodbe v njuni zadevi, in sodnikov, ki so zatem napisali sodbe, ni bila predvidena z zakonodajo in ni bila skladna z načelom neposrednosti. V zvezi s tem sta navedla, da so o verodostojnosti njune obrambe in izjav prič odločali sodniki, ki niso mogli opraviti nobene neposredne presoje teh izjav in argumentov.

33. Poleg tega sta pritožnika trdila, da višja sodišča kršitve njunih pravic do poštenega sojenja niso odpravila.

34. Vlada je trdila, da je bil postopek proti pritožnikoma pošten. Pritožnika zlasti nista dokazala, da je bila obrazložitev v pisnih sodbah napačna ali pomanjkljiva. Sklicujoč se na mnenje Vrhovnega sodišča (glej 19. odstavek) je vlada trdila, da je bilo spoštovano načelo neposrednosti, ker je sodbo izrekla sodnica A. K., ki je dokaze neposredno pregledala in preučila. Vsi dokazi v tej zadevi so bili predstavljeni na glavni obravnavi, ki jo je vodila A. K. Ta je razglasila svojo sodbo in ustno podala kratke razloge zanjo, kot to zahteva procesno pravo (glej 22. odstavek). Sodba je bila zavezujoča in jo je bilo mogoče ovreči samo s pritožbo. Vlada je še trdila, da

je samo izrek sodbe postal pravnomočen in da je obrazložitev služila zgolj nadzoru pravilnosti izreka sodbe s pritožbo.

35. Vlada je trdila tudi, da čeprav praviloma isti sodnik, ki sprejme sodbo, zanjo navede tudi pisne razloge, se vedno lahko pojavijo izredne okoliščine, ki to preprečijo, kot na primer smrt, bolezen ali drugi dogodki, ki povzročijo odlog sodne funkcije. V zakonodaji takšne okoliščine niso bile izrecno urejene, vendar je bilo razumno sklepati, da mora v omenjenih okoliščinah nek drug sodnik pripraviti pisno obrazložitev, sicer bi zadeva lahko zastarala. Sodnik, ki je bil v takih izrednih okoliščinah zaprosen, da pripravi pisne razloge, je te utemeljil na dokumentih, vključno z zapisniki obravnav, in ne na neposredni presoji verodostojnosti prič. V zvezi s tem je vlada poudarila, da noben od pritožnikov ni izpodbijal točnosti sodnih zapisov.

36. Na koncu je vlada zatrdila, da je višje sodišče preučilo pisne razloge v obeh zadevah in ugotovilo, da so v skladu z zahtevami, ki jih določa zakon (glej 25. odstavek).

2. Presoja Sodišča

37. Sodišče znova poudarja, da je pri določanju vprašanj v zvezi s poštenostjo postopka za namene 6. člena konvencije treba upoštevati postopek kot celoto, vključno s sklepi pritožbenih sodišč. Poleg tega Sodišče ni dolžno s svojo presojo dejstev nadomestiti presojo domačih sodišč in so ta sodišča praviloma sama dolžna presoditi predložene jim dokaze. Naloga Sodišča je ugotoviti, ali je bil postopek v celoti pošten (glej *Edwards proti Združenemu kraljestvu*, sodba z dne 16. decembra 1992, Serija A št. 247-B, 34. odstavek; *Mishgioni proti Albaniji*, št. 18381/05, 49. odstavek, 7. december 2010; in *Saranchov proti Ukrajini*, št. 2308/06, 45. odstavek, 9. junij 2016).

38. V obravnavani zadevi je Sodišče pozvano, da ugotovi, ali sta pritožnika imela pošteno sojenje navkljub dejstvu, da razlogov za sodbi, namreč njuno obsodbo in kazen, ni podal sodnik, ki ju je izrekel, temveč sodnik, ki pri sojenju ni sodeloval.

39. Sodišče začetno ugotavlja, da se obravnavana zadeva nanaša na sojenje pred poklicnim sodnikom, ki je odločal kot sodnik posameznik (glej 6. točko), in drugič, da je položaj pritožnikov pomenil odstopanje od postopka, določenega v slovenskem Zakonu o kazenskem postopku. Dejansko naj bi na podlagi tega zakona sodnik, ki vodi sojenje in se neposredno ukvarja z dokazi, izrekel sodbo in navedel pisne razloge, ki se nanašajo na njene ustrezne stvarne in pravne vidike, če tako zahtevajo stranke v postopku (glej 22. do 24. odstavek). Do stanja okoliščin v tej zadevi, na katere se vlada sklicuje kot na okoliščine izredne narave (glej 35. odstavek), je prišlo zaradi tega, ker se je sodnik, ki je preučil vse na sojenju predložene dokaze, po izreku sodbe upokojil, ne da bi zanjo podal pisne razloge.

40. Sodišče je seznanjeno s stališčem vlade, ki je ponovitev mnenja Vrhovnega sodišča, da napaka sodnika, ki je vodil sojenje, da ni izdal pisne

navedbe razlogov, lahko ni imela nobenega vpliva na poštenost sojenja, ker je bil glavni namen teh razlogov omogočiti preizkus sodbe na podlagi pritožbe (glej 19. in 34. odstavek). Vendar se s to trditvijo ne more strinjati. Sodišče znova poudarja, da čeprav so razlogi za sodbo dejansko pomembni zaradi tega, ker obtoženi osebi omogočajo koristno uveljavljanje pravice do pritožbe (glej *Hadjianastassiou proti Grčiji*, št. 12945/87, 16. december 1992, 33. odstavek, Serija A št. 252), namreč celovito in pravilno uporabo te pravice, so hkrati pomembni tudi v širšem smislu, in sicer v tem, da zagotavljajo pravilno delovanje pravosodja in preprečujejo arbitrarnost (glej *mutatis mutandis, Lhermitte proti Belgiji* [VS], št. 34238/09, 67. odstavek, 29. november 2016). Sodišče zlasti poudarja, da zavedanje sodnika o tem, da mora svojo odločitev utemeljiti na objektivnih razlogih, zagotavlja eno od varoval pred arbitrarnostjo. Dolžnost navedbe razlogov prispeva tudi k zaupanju javnosti in obtožencev v sprejeti sodbi (glej, *mutatis mutandis, Taxquet proti Belgiji* [VS], št. 926/05, 91. odstavek, ESČP 2010, in *Lhermitte*, že navedena, 67. odstavek) in omogoča, da se opazi morebitna pristranskost sodnika (glej, na primer, *Kyprianou proti Cipru* [VS], št. 73797/01, 119. in 130. do 133. odstavek, ESČP 2005-XIII) in popravi, na primer, s ponovnim zaslišanjem pred drugim sodnikom ali sodniki.

41. V tej zadevi prej omenjenega namena zahteve po navedbi razlogov ni bilo mogoče doseči, saj sodnica A. K., ki je vodila sojenje, ni zapisala razlogov, ki so jo prepričali v sprejetje odločitve o vprašanju krivde pritožnikov in njune kazni. Poleg tega v zapisniku obravnave ni navedeno, da bi te razloge navedla ustno (glej 11. odstavek). Pisni razlogi, ki sta jih podala sodnika D. K. M. in M. B. (glej 14. in 15. odstavek) in so bili tri leta pozneje *post hoc* združeni ter – kot je videti iz dokazov, predloženih Sodišču – niso vsebovali vložka sodnice A. K., niso mogli nadomestiti omenjene pomanjkljivosti.

42. Poleg tega se Sodišče zaveda neudeleženosti sodnikov v postopku zbiranja dokazov. Poudarja, da sodnika D. K. M. in M. B. nikakor nista sodelovala pri sojenjih in sta obrazložitev pripravila zgolj na podlagi pisnih sodnih spisov zadeve. Nasprotno, izrek sodbe sodnice A. K. ni temeljil samo na dokumentih. Zlasti je sodnica A. K. med sojenjem zaslišala pritožnika, obravnavala več prič in si je tako morala ustvariti mnenje o njihovi verodostojnosti. Zelo verjetno je tudi ocenila elemente domnevnih kaznivih dejanj, vključno s subjektivnimi elementi, in sicer namero pritožnikov, da bi jih storila, za kar je bilo neposredno zaslihanje pritožnikov še posebej pomembno (glej 7. in 8. odstavek ter *Cutean proti Romuniji*, št. 53150/12, 66. odstavek, 5. februar 2014).

43. Zato je, kot se priznava z načelom neposrednosti v kazenskem postopku (glej *Cutean*, že navedena, 60. in 61. odstavek, in *P. K. proti Finski* (sklep), št. 37442/97, 9. julij 2002; glej tudi odločbo slovenskega Ustavnega sodišča z dne 11. oktobra 2006, navedeno v 28. odstavku), sodničino opazovanje obnašanja prič in pritožnikov ter njena ocena njihove

verodostojnosti zelo verjetno predstavljala pomemben, če ne ključen element pri ugotavljanju dejstev, na katerih so bile utemeljene obsodbe pritožnikov. Po mnenju Sodišča bi morala sodnica ravno iz tega razloga svoje ugotovitve obravnavati v pisni obrazložitvi, ki upravičuje sodbi. Vsekakor bi take ugotovitve v domačem pravu morale predstavljati eno od bistvenih sestavin pisnih sodb (glej sedmi odstavek 364. člena Zakona o kazenskem postopku, naveden v 24. odstavku).

44. V zvezi z vprašanjem, ali je upokojitev sodnice A. K., kar naj bi bil razlog za to, da ni predložila pisne obrazložitve, povod za izredne okoliščine, ki so upravičevale odstopanje od standardnega domačega postopka (glej 35. odstavek), Sodišče pripominja, da je bil datum njene lastne upokojitve sodnici A. K. po vsej verjetnosti znan vnaprej. Zato bi načeloma morale biti mogoče sprejeti ukrepe bodisi zato, da bi sama dokončala zadevi pritožnikov ali da bi v to vključila drugega sodnika v zgodnji fazi postopka. Poleg tega Sodišče ugotavlja, da zadeva ni bila posebej zapletena in da sta pritožnika napovedala vložitev pritožbe takoj po izreku sodbe (glej 12. odstavek). To pomeni, da je sodnica A. K. takoj vedela, da bo morala zagotoviti pisno obrazložitev. Sodišče se zato ne more strinjati z vlado, da so obstajali dobri razlogi za odstopanje od postopka, do katerega sta bila pritožnika upravičena v skladu z domačo zakonodajo. Poleg tega je zlasti osupljivo, da navkljub predpisanemu zakonskemu roku trideset dni pisna obrazložitev ni bila zagotovljena tri leta po izreku sodb, v tem času pa so se izgubili sodni spisi in jih je bilo treba obnoviti (glej 13. in 23. odstavek). Ti dejavniki sprožajo dodatne pomisleke glede načina ravnanja domačih sodišč z zadevama pritožnikov.

45. Sodišče upošteva, da se v nekaterih primerih lahko pojavijo upravni ali procesni dejavniki, zaradi katerih je neprekinjeno sodelovanje sodnikov v zadevah nemogoče (glej *Cutean*, že navedena, 61. odstavek, in *Mellors proti Združenemu kraljestvu* (sklep), št. 57836/00, 30. januar 2003). Vendar pa ugotavlja, prvič, da iz ugotovitev zgornjega odstavka izhaja, da takih dejavnikov v obravnavani zadevi ni bilo. Drugič, tudi če bi se ti pojavili, bi bila edini način za nadomestilo nezmožnosti sodnice A. K. glede izdelave obrazložitve, ki bi utemeljevala obsodbo pritožnikov, odreditev novega sojenja, na primer s strani sodišča druge stopnje, ki bi zadevi vrnilo prvostopenjskemu sodišču v novo obravnavo (glej 26. odstavek). Razlog za to je, ker sta obsodbi v času upokojitve sodnice A. K. že bili izrečeni in so izjave pritožnikov ter izpovedi prič pomenile ustrezne dokaze zanju (glej 40. do 43. odstavek).

46. Končno, Sodišče se zaveda, da obstaja možnost, da bi višje ali najvišje sodišče v nekaterih okoliščinah lahko popravilo škodo zaradi napak v postopkih na prvi stopnji (glej *De Cubber proti Belgiji*, 26. oktober 1984, 33. odstavek, serija A št. 86). Vendar pa ugotavlja, da so v obravnavani zadevi sodišča na višjih stopnjah pristojnosti podprla sodbo sodišča prve stopnje, ne da bi neposredno slišala kateri koli dokaz (glej 17., 19., 21., 27. in

42. odstavek in *mutatis mutandis*, *Beraru proti Romuniji*, št. 40107/04, 71. odstavek, 18. marec 2014). Zato ni mogoče trditi, da so v tej zadevi sporno pomanjkljivost odpravila pritožbena sodišča.

47. Na koncu Sodišče meni, da je bila kršena pravica pritožnikov do poštenega sojenja zaradi tega, ker sodnica, ki je vodila sojenje, ni zagotovila pisne obrazložitve za njen izrek sodbe in zaradi odsotnosti ustreznih ukrepov, ki bi to pomanjkljivost popravili.

48. Torej je bil 6. člen konvencije kršen.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

49. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

50. Pritožnika sta zahtevala po 10.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

51. Vlada je zahtevek izpodbijala kot neutemeljen in previsok.

52. Sodišče meni, da sta morala pritožnika zaradi ugotovljene kršitve doživljati stisko in trpljenje. Po načelu pravičnosti Sodišče prisodi vsakemu pritožniku po 5.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

B. Stroški in izdatki

53. Prvi pritožnik je zahteval približno 2.500 EUR in drugi približno 2.000 EUR za stroške, ki so nastali v postopkih pred domačimi sodišči. Vsak od njiju je zahteval tudi 3.020 EUR za stroške in izdatke postopka pred Sodiščem. Svoje zahtevke sta utemeljila na podlagi uradne odvetniške tarife.

54. Vlada je njun zahtevek izpodbijala in trdila, da je bil pretiran. V zvezi s postopki pred domačimi sodišči je trdila, da ni bilo vzročne povezave med nastalimi stroški in zatrjevano kršitvijo v tej zadevi. Glede zahtevka v zvezi s postopkom pred Sodiščem je Vlada trdila, da ta ni bil pravilno utemeljen na uradni odvetniški tarifi, ker je tarifa določala, da se najvišji znesek 1.500 EUR lahko zahteva za celotni postopek.

55. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov, če dokaže, da so ti dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Poleg tega Sodišče znova poudarja, da ga ne zavezujejo domače tarife in prakse, čeprav so mu lahko v pomoč (glej, med drugim, zadevo *Gaspari proti Sloveniji*, št. 21055/03, 83. odstavek, 21. julij 2009)..

56. Sodišče glede stroškov, ki so nastali v domačih postopkih, ugotavlja, da sta pritožnika, preden sta se pritožila pri ustanovah, določenih po

konvenciji, izčrpala notranjepravna sredstva, ki so jima bila na voljo v domači zakonodaji. Sodišče se zato strinja, da so pritožnikoma nastali stroški pri uveljavljanju odškodnine zaradi kršitev konvencije v domačem pravnem sistemu (glej *Centro Europa 7 S.r.l. in Di Stefano proti Italiji* [VS], št. 38433/09, 224. odstavek, ESČP 2012), in ugotavlja, da jima je treba povrniti stroške za izdatke, ki sta jih imela v zvezi s pritožbami, predlogi za revizijo in ustavnima pritožbama. Vendar pa ugotavlja, da zahtevke za povračilo stroškov v zvezi s postopkom na prvi stopnji ni utemeljen.

57. V zvezi s postopkom pred Sodiščem je treba opozoriti, da je pritožnika zastopal isti zagovornik, ki je vložil podobne zahtevke v obeh zadevah in en sklop stališč v imenu obeh pritožnikov.

58. Sodišče ob upoštevanju razpoložljivih dokumentov in navedenih meril meni, da je upravičeno vsakemu pritožniku priznati znesek 1.000 EUR za stroške in izdatke v domačih postopkih in znesek 1.500 EUR za postopke pred Sodiščem. Zato je treba vsakemu pritožniku prisoditi skupni znesek 2.500 EUR v zvezi s stroški in izdatki.

C. Zamudne obresti

59. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO:

1. *odloči*, da pritožbi združi;
2. *razglaš*a, da sta pritožbi sprejemljivi;
3. *razsoja*, da je bil kršen prvi odstavek 6. člena konvencije;
4. *razsoja*:
 - a) da mora tožena država pritožnikoma v treh mesecih od dne, ko sodba postane dokončna po drugem odstavku 44. člena konvencije, plačati te zneske:
 - (i) po 5.000 EUR (pet tisoč evrov) vsakemu pritožniku za nepremoženjsko škodo in morebitni davek,
 - (ii) po 2.500 EUR (dva tisoč petsto evrov) vsakemu pritožniku za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožniku;
 - b) da se za navedene zneske od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne

obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;

5. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnikov za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 7. marca 2017 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Marialena Tsirli
sodna tajnica

András Sajó
predsednik